

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosława Marciniak
Protokolant:	st. sekr. sądowy Dorota Borowy

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2015r. w Kaliszu na rozprawie

sprawy z powództwa G. M. i A. M. (1)

przeciwko (...) S.A. w Ł.

odszkodowania z tytułu wypad. komunikacyjnych

1. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powódki G. M. kwotę 145.000 zł. (sto czterdzieści pięć tysięcy złotych) w tym:

- a) kwotę 75.000 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 25 lipca 2009r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
- b) kwotę 70.000 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 25 września 2009r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania.

2. Zasądza od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz powoda A. M. (1) kwotę 165.000 zł. (sto sześćdziesiąt pięć tysięcy złotych) w tym:

- a) kwotę 95.000 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 25 lipca 2009r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
- b) kwotę 70.000 zł. z odsetkami ustawowymi od dnia 25 września 2009r. do dnia zapłaty tytułem odszykowania.

3. Oddala powództwo w pozostałym zakresie.

4. Nakazuje pobrać od pozwanego (...) S.A. w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 19.480,51 zł. (dziewiętnaście tysięcy czterysta osiemdziesiąt złotych 51/100) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

5. Przyznaje adwokat A. S. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w P. przy ul. (...) kwotę 12.044,16 zł. (dwanaście tysięcy czterdzieści cztery złote 16/100) brutto w tym:

- a) kwotę 6.199,20 zł. brutto tytułem zwrotu części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce G. M. z urzędu,
- b) kwotę 5.844,96 zł. brutto tytułem zwrotu części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi A. M. (1) z urzędu

i kwoty te nakazuje wypłacić z funduszu Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Kaliszu.

6. Zasądza od pozwanego na rzecz adwokat A. S. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w P. przy ul. (...) kwotę 4.608,00 zł. (cztery tysiące sześćset osiem złotych 00/100) w tym:

a) kwotę 2.160,00 zł. tytułem zwrotu części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce G. M. z urzędu,

b) kwotę 2.448,00 zł. tytułem zwrotu części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi A. M. (1) z urzędu.

7. Zasądza na rzecz pozwanego tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego:

a) od powódki G. M. kwotę 5.051,90 zł. (pięć tysięcy pięćdziesiąt jeden złotych 90/100),

b) od powoda A. M. (1) kwotę 4.763,22 zł. (cztery tysiące siedemset sześćdziesiąt trzy złote 22/100)

8. Nie obciąża powodów pozostałymi nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

SSO Mirosława Marciniak

Sygn. akt I C 1398/12

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym dnia 25 września 2012 r. powódka G. M. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) w Ł. kwoty 485.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 czerwca 2012 r., w tym kwoty:

- 275.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy,

- 190.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,

- 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej córki A. M. (2)

oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie poczynając od 1 listopada 2008 r. oraz obciążenie pozwanego kosztami procesu (k. 2-7).

W uzasadnieniu powódka wskazała, że w dniu 31 października 2008 r. w wypadku komunikacyjnym jej mąż M. M. doznał obrażeń ciała na skutek których zmarł następnego dnia. Sprawca wypadku R. R. został uznany wyrokiem karnym za winnego spowodowania wypadku. Pozwany ubezpieczał samochód sprawcy. Powódka na podstawie art. 446 § 4 k.c. dochodzi zadośćuczynienia za krzywdę, której doznała w wyniku śmierci męża. Zmarły mąż powódki był współwłaścicielem gospodarstwa rolnego. Zmarły wspólnie z powódką uprawiał to gospodarstwo rolne oraz gospodarstwo rolne powódki, a także pracował dorywczo w murarstwie osiągając z tego dochód w kwocie ok. 1.000 zł miesięcznie. Po jego śmierci powódka oddała wspólne gospodarstwo rolne w dzierżawę, a własne gospodarstwo rolne przekazała dzieciom z pierwszego małżeństwa. Powódka podała, że mąż uzyskiwał łączne dochody w kwocie ok. 4.000 zł miesięcznie i był jedynym żywicielem rodziny, dlatego dochodzi renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie i odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej. Powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 700.000 zł oraz odszkodowania za koszty pogrzebu w kwocie 10.502 zł. Pozwany wypłacił 25.000 zł zadośćuczynienia i 10.000 zł odszkodowania oraz 10.502 zł kosztów pogrzebu odmawiając dalszych świadczeń. Powódka jest spadkobiercą w 1/2 części po zmarłej córce A. M. (2), która w wieku 16 lat popełniła samobójstwo w dniu 25 maja 2009r. na skutek sytuacji stresowej.

W odpowiedzi na pozew z dnia 25 października 2012 r. pozwany (...)w Ł. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu stanowiska pozwany uznał swoją odpowiedzialność i przyznał wypłacone kwoty powódce i jej dzieciom. Pozwany podał, że

wypłacone świadczenia są w odpowiedniej wysokości. Pozwany podniósł, że powódka nie wykazała niemożliwości prowadzenia gospodarstwa rolnego z przyczyn zdrowotnych i nie podała wartości pieniężnej czynszu dzierżawnego. Natomiast koszty utrzymania mogła sobie zapewnić zbywając gospodarstwo rolne. Pozwany zakwestionował dochodzenie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej jako spadkobierca zmarłej córki. Natomiast w zakresie odsetek pozwany wskazał, że przysługują dopiero od dnia wyroku (k. 13-17).

Pozwem złożonym dnia 25 września 2012 r. powód A. M. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) w Ł. kwoty 485.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 czerwca 2012 r., w tym kwoty:

- 275.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę,
- 190.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,
- 20.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej siostry A. M. (2)

oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda renty w kwocie 700 zł miesięcznie poczynając od 1 listopada 2008 r. oraz obciążenie pozwanego kosztami procesu (k. 2-7 akt I C 1399/12 Sądu Okręgowego w Kaliszu).

W uzasadnieniu powód powołał się na analogiczne okoliczności, jak powódka z tą różnicą, że zmarły był jego ojcem, a on jest również spadkobiercą w 1/2 części po zmarłej siostrze A. M. (2). Powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 700.000 zł oraz renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie. Pozwany wypłacił 25.000 zł zadośćuczynienia i 10.000 zł odszkodowania oraz 300 zł renty odmawiając dalszych świadczeń.

W odpowiedzi na pozew z dnia 31 października 2012 r. pozwany (...) w Ł. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu stanowiska pozwany uznał swoją odpowiedzialność i przyznał wypłacone kwoty powodowi oraz jego siostrze. Pozwany podał, że wypłacone świadczenia są w odpowiedniej wysokości powołując się na te same okoliczności, jak w stosunku do powódki. Pozwany zakwestionował legitymację procesową powoda w zakresie dziedziczonych po siostrze roszczeń oraz zasadność odsetek za okres poprzedzający wydanie wyroku (k. 12-15 akt I C 1399/12 Sądu Okręgowego w Kaliszu).

Zarządzeniem z dnia 18 stycznia 2013 r. połączono do wspólnego rozpoznania sprawę I C 1399/12 ze sprawą I C 1398/12 (k. 39 akt I C 1399/12 Sądu Okręgowego w Kaliszu).

Pismem z dnia 4 grudnia 2012 r. powodowie sprecyzowali, że odsetek dochodzą od dnia 12 czerwca 2009 r. (k. 115-121). Powodowie wskazali, że gospodarstwo rolne zostało wydzierżawione, ponieważ powódka jako kobieta oraz z uwagi na stan zdrowia nie była w stanie samodzielnie prowadzić gospodarstwa, a w przypadku naturalnej śmierci męża do jego wieku emerytalnego zapewniłby jej utrzymanie na bieżąco i na przyszłość bez konieczności wyzbywania się majątku.

Na rozprawie w dniu 2 października 2015 r. (k. 363v) pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenia kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 31 października 2008 r. w P. R. R., kierując samochodem marki F. (...) nr rej. (...), jadąc z nadmierną prędkością wyprzedzał motorowerzystę M. M. sygnalizującego skręt w lewo i doprowadził do zderzenia się pojazdów. W wyniku wypadku M. M. doznał obrażeń mózgu, w skutek czego w dniu 1 listopada 2008r. zmarł. Sprawca zdarzenia został uznany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Pleszewie z dnia 11 marca 2009 r., sygn. akt II K 12/09 za winnego przestępstwa spowodowania wypadku ze skutkiem śmiertelnym (art. 177 § 2 k.k.).

(dowód: odpis wyroku – k. 102; akta szkody)

Sprawca wypadku w dacie zdarzenia posiadał samochód ubezpieczony w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń.

(okoliczność bezsporna)

Poszkodowany M. M. był drugim mężem powódki, z którym pozostawała w związku małżeńskim od 1991r. Małżonkowie mieli dwoje dzieci – powoda A. M. (1) lat 14 i A. M. (2) lat 15. W chwili zdarzenia powódka miała 46 lat.

(dowód: odpisy aktów stanu cywilnego – k. 105-106)

Powódka ma troje dzieci z pierwszego małżeństwa, które w dacie wypadku mieszały z powódką, jej mężem i rodzeństwem przyrodnim. Pierwszy mąż powódki zmarł w 1984 r. Relacje małżeńskie i M. M. z dziećmi były bardzo dobre. Małżonkowie wspólnie podejmowali decyzje dotyczące wychowania i wykształcenia dzieci, mąż zawsze wysłuchał powódkę, służył jej pomocą i poradą. Powódka mogła liczyć na pomoc i wsparcie męża. M. M. nigdy nie odmawiał synowi pomocy, służył radą. Powódź jeździł z ojcem na targi rolnicze, pomagał w pracach w gospodarstwie rolnym. Planowali, że w przyszłości ojciec wybuduje powodowi warsztat samochodowy. Powódź wówczas uczęszczał do gimnazjum. Powódka z mężem prowadzili gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 26,15.36 ha, w tym wspólne gospodarstwo o powierzchni 10,45.79 ha oraz 15,34 ha, w którym udziały miała powódka i jej dzieci z pierwszego małżeństwa. Małżonkowie uprawiali ziemniaki, owies, żyto, pszenicę, kukurydzę oraz łąkę, prowadzili hodowlę trzody chlewnej ok. 60 szt. rocznie i bydła 5 krów oraz 4 byki i 3 jałówki. Gospodarstwo było wyposażone w maszyny rolnicze i ciągnik. Część zboża sprzedawali, a resztę przeznaczali na pasze dla zwierząt. Małżonkowie sprzedawali trzodę chlewną i bydło oraz pobierali dopłaty bezpośrednie. Małżonkowie korzystali z płatnych usług kombajnem.

M. M. pracował w gospodarstwie rolnym i dorabiał dorywczo jako murarz. Po dokonaniu wiosennych zasiewów pracował dorywczo z przerwą na żniwa. Natomiast zimą w razie zleceń tynkował wewnątrz budynków. M. M. budował garaże, domy, wykonywał prace remontowe u okolicznych mieszkańców. Murował sam, a zaprawę dostarczali mu inwestorzy. Ok. 2000 r. wybudował u D. K. garaż o wymiarach 8 m x 13 m oraz wykonał tynki wewnętrzne, murował także u siostry D. K.. D. K. za wykonane prace naprawiał maszyny M. M.. U H. G. wykonywał remont mieszkania w latach 2006-2007 oraz wybudował garaż o wymiarach 30 m x 9 m. W zamian za prace H. G. wykonywał usługi kombajnem M. M.. U T. S. dobudował pokój i piwnicę i wykonał szambo. Z prac dorywczych uzyskiwał ok. 1.000 zł miesięcznie. Powódka prowadziła domu, wychowywała dzieci oraz oprzątała inwentarz, dokonywała zakupów paszy, pomagała przy zbiorze ziemniaków, przy sianokosach. M. M. oprzątał zwierzęta, wyrzucał obornik, wykonywał prace w polu, konserwował maszyny, zawoził zwierzęta na sprzedaż. Po porannych pracach w gospodarstwie przez kilka godzin dziennie pracował jako murarz.

(dowód: zeznania powódki – k. 134v-136v, nagranie 00:23:53-00:54:00 płyta k. 364 i 00:01:36-00:31:29 płyta k. 372 oraz powoda – nagranie 00:04:21-00:18:12 płyta k. 143, 00:54:00-01:26:48 płyta k. 364 i 00:31:29-00:46:33 płyta k. 372, zeznania świadków: D. K. – nagranie 00:06:50-00:17:54 płyta k. 170, H. G. – nagranie 00:18:01-00:35:19 płyta k. 170 i T. S. – nagranie 00:35:25-00:48:51 płyta k. 170, faktury – k. 74-81, odpisy ksiąg wieczystych – k. 82-93, informacja – k. 173, księga rejestracji świń – k. 174-191, księga rejestracji stada bydła – k. 192-197, faktury – k. 198-226)

Małżonkowie osiągalni dochody z gospodarstwa rolnego sprzedając trzodę chlewną, bydło, ziemniaki i żyto oraz uzyskując dopłaty bezpośrednie. Pozostałą część zboża i kukurydzę przeznaczali na paszę dla zwierząt.

Małżonkowie z gospodarstwa rolnego osiągalni dochody w kwocie:

- 34.917 zł w 2004 r. (2.910 zł miesięcznie),
- 30.958 zł w 2005 r. (2.580 zł miesięcznie),
- 36.275 zł w 2006 r. (3.023 zł miesięcznie),
- 48.083 zł w 2007 r. (4.007 zł miesięcznie),

- 41.499 zł do 31 października 2008 r. (4.150 zł miesięcznie).

(dowód: opinia biegłego z dziedziny rolnictwa U. Ż. – koperta k. 256)

Powódka po uzyskaniu wiadomości o wypadku męża udała się na miejsce zdarzenia, gdzie nie zastała męża, który był już zabrany do szpitala.

Powódka nie pożegnała się z mężem, bo nie odzyskał przytomności po wypadku. Powódce brakuje męża, z którym mogła porozmawiać, mieć w nim wsparcie. Do dziś myśli o mężu. Mąż był jedynym żywicielem rodziny, wykonywał wszystkie ciężkie prace w gospodarstwie rolnym oraz obsługiwał wszystkie maszyny rolnicze. Sytuacja finansowa rodziny pogorszyła się. Powódka nie stać na budowę warsztatu samochodowego. Powódka nie korzystała z pomocy psychologa, ani psychiatry. Po zdarzeniu powódka załamała się, utracił autorytet ojca, przez 2 tygodnie nie chodził do szkoły, spał z matką, bał się wychodzić z domu, nawet na podwórko. Powódka kilka razy korzystała z pomocy psychologa szkolnego, wskutek czego zaczął wychodzić z domu. Nadal odczuwa brak ojca. W maju 2009 r. upubliczniono zdjęcie A. M. (2) w niekompletnym stroju. A. M. (2) popełniła samobójstwo. Powódka po ukończeniu gimnazjum, rozpoczął naukę w szkole zawodowej w P. w zawodzie mechanika. Powódka nie zaliczył pierwszego roku i zrezygnował ze szkoły. Następnie powódka kontynuował naukę na kursach w cechu w K. z przyuczeniem do zawodu mechanika samochodowego i z tego tytułu otrzymywał wynagrodzenie 180 zł miesięcznie. Dwoje dzieci powódki z pierwszego małżeństwa usamodzielniało się i wyprowadziło się. Syn R. nadal mieszka z powódką, choruje na schizofrenię, pracuje zawodowo i pomaga powódce przy inwentarzu.

(dowód: zeznania powódki – k. 134v-136v, nagranie 00:23:53-00:54:00 płyta k. 364 i 00:01:36-00:31:29 płyta k. 372 oraz powoda – nagranie 00:04:21-00:18:12 płyta k. 143, 00:54:00-01:26:48 płyta k. 364 i 00:31:29-00:46:33 płyta k. 372)

Powódka po śmierci męża nie była w stanie samodzielnie prowadzić gospodarstwa rolnego. W grudniu 2008 r. wydzierżawiła gospodarstwo rolne T. S. za czynsz dzierżawny w wysokości 2 tony żyta i 4 tony owsa. Powódka pobierała dopłaty bezpośrednie, płaciła podatek rolny. Powódka zlikwidowała hodowlę bydła i zmniejszyła ilość trzody chlewnej. Zboże przeznaczała na paszę dla 2 macior i 5 prosiąt. W dniu 22 grudnia 2008 r. powódka darowała dzieciom z pierwszego małżeństwa S. S., T. B. i R. S. swój udział w gospodarstwie rolnym o powierzchni 15,34 ha. Dzieci powódki wydzierżawiły to gospodarstwo rolne.

(dowód: zeznania powódki – k. 134v-136v, nagranie 00:23:53-00:54:00 płyta k. 364 i 00:01:36-00:31:29 płyta k. 372 oraz powoda – nagranie 00:04:21-00:18:12 płyta k. 143, 00:54:00-01:26:48 płyta k. 364 i 00:31:29-00:46:33 płyta k. 372, zaświadczenie – k.46, 47, umowa dzierżawy – k. 53, decyzje – k. 67-72, akt notarialny – k. 54-60, odpis księgi wieczystej – k. 61-66)

Powódka po wydzierżawieniu gospodarstwa rolnego o powierzchni 10,45.79 ha uzyskiwała dochody z dzierżawy w postaci zboża o wartości 3.900 zł oraz dopłaty bezpośrednie w kwocie 10.050 zł pomniejszone o podatek rolny w kwocie 1.014 zł, łącznie 12.936 zł rocznie (1.078 zł miesięcznie).

(dowód: opinia uzupełniająca biegłego z dziedziny rolnictwa U. Ż. – koperta k. 281)

Spadkobiercami M. M. są po 1/3 części są powódce oraz A. M. (2).

(dowód: postanowienie – k. 45)

Powódka i powód są spadkobiercami A. M. (2) po 1/2 części.

(okoliczność bezsporna)

W 2008 r. KRUS przyznał powódce i A. M. (2) rentę rodzinną w kwocie 636 zł brutto (564,30 zł netto) miesięcznie. Rentę waloryzowano do kwoty 600,10 zł netto miesięcznie w 2009 r., 625,29 zł w 2010 r., 643,18 zł w 2011 r., 702,18

zł w 2012 r., 717,15 zł w 2013 r., 728,45 zł w 2014 r., 757,45 zł w 2015 r. Po śmierci A. M. (2) rentę wypłacano tylko powodowi. Powód rentę otrzymywał do sierpnia 2014 r. Od września 2014 r. rentę rodzinną uzyskuje powódka.

(dowód: decyzja – k. 48-51, zaświadczenie z załącznikami – k. 357-360)

Powódka rozwiązała umowę dzierżawy i we wrześniu 2014r. gospodarstwo rolne przekazała powodowi. Aktualnie powódka ma 53 lata, choruje na nadciśnienie i gruczolaka nadnerczy. Razem z powodem i synem R. z pierwszego małżeństwa prowadzą wspólnie gospodarstwo domowe. Powódka prowadzi dom, gotuje i służy pomocą synowi w prowadzeniu gospodarstwa, doradza i podpowiada, pomaga w obejściu. Powód prowadzi gospodarstwo rolne, uprawia zboża, kukurydzę i łąkę, hoduje trzodę chlewną sprzedając rocznie ok. 15-20 tuczników. Powódka i przyrodni brat pomaga powodowi w pracach rolniczych. Od czerwca 2015 r. powód pracuje też jako mechanik samochodowy na ¼ etatu z wynagrodzeniem 400-500 zł miesięcznie.

(dowód: zeznania powódki – k. 134v-136v, nagranie 00:23:53-00:54:00 płyta k. 364 i 00:01:36-00:31:29 płyta k. 372 oraz powoda – nagranie 00:04:21-00:18:12 płyta k. 143, 00:54:00-01:26:48 płyta k. 364 i 00:31:29-00:46:33 płyta k. 372)

Powódka na własne utrzymanie wydaje 1.500 zł miesięcznie, w tym wyżywienie, odzież, obuwie, koszty leczenia. Koszty energii elektrycznej wynoszą 300 zł za 2 miesiące, wody 120-130 zł, które wspólnie regulują powodowie i syn powódki. Powodowie na ogrzewanie kupują 6 ton opału rocznie. Powód jest kawalerem, jeździ na dyskoteki. Na swoje utrzymanie wydaje 1.700 zł miesięcznie. Powódka zajmuje się domem i doradza synowi w gospodarstwie. Powód nie może zwrócić się do ojca o poradę i korzysta z porad sąsiadów i kolegów w zakresie prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

(dowód: zeznania powódki – k. 134v-136v, nagranie 00:23:53-00:54:00 płyta k. 364 i 00:01:36-00:31:29 płyta k. 372 oraz powoda – nagranie 00:04:21-00:18:12 płyta k. 143, 00:54:00-01:26:48 płyta k. 364 i 00:31:29-00:46:33 płyta k. 372)

Powodowie szkodę zgłosili pismem doręczonym pozwanemu w dniu 11 maja 2009 r., domagając się od ubezpieczyciela zapłaty na rzecz powodów i A. M. (2) po 200.000zł. odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, po 500.000zł. tytułem zadośćuczynienia, po 1000 zł. renty, a nadto powódka domagała się zwrotu kosztów pogrzebu w kwocie 10.502 zł. i kwoty 2.194,75 zł. odszkodowania za zniszczony skuter.

Pismem z dnia 12 maja 2009r. pozwany wezwał powodów do uzupełnienia brakujących dokumentów.

Powodowie dokumenty uzupełnili pismem doręczonym pozwanemu w dniu 6 sierpnia 2009 r. Decyzją z dnia 24 lipca 2009 r. pozwany przyznał każdemu z powodów i A. M. (2) po 25.000 zł zadośćuczynienia oraz powódce 10.502 zł odszkodowania za koszty pogrzebu. Decyzją z dnia 24 września 2009 r. pozwany przyznał każdemu z powodów i A. M. (2) po 10.000 zł odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej. Pozwany wypłacał powodowi i A. M. (2) rentę w kwocie po 300 zł miesięcznie każdemu.

(dowód: pisma i przelewy – k. 35-39, 41, 347-349, decyzje – k. 40, 42, 94, pisma – k. 96, 97-99 pismo – k. 43-44, akta szkody)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach niniejszej sprawy. Z uwagi na okoliczność, iż wiarygodność tych dowodów nie była kwestionowana przez żadną ze stron, Sąd uznał fakty z nich wynikające za zgodne z prawdą. Ponadto Sąd dokonał ustaleń w oparciu o zeznania świadków i powodów, które w powyższym zakresie uznał za wiarygodne.

Sąd uznał opinie biegłego z dziedziny rolnictwa za rzetelne, fachowe i sporządzone zgodnie ze standardami zawodowymi i należyte uzasadnione. Wskazać należy, iż biegła przygotowując opinię oparła się na materiale

dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, a także przeprowadziła oględziny gospodarstwa rolnego. Strony nie kwestionowały opinii.

Opinia biegłego do spraw budowlanych J. T. nie wniosła nic do sprawy albowiem wydanie opinii na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy oraz pisma powódki z dnia 13 września 2013r. jest niemożliwe. Biegły stwierdził brak danych do ustalenia dochodu.

Do ustalenia dochodu z wykonywania robót budowlanych niezbędne jest wskazanie rodzaju robót (np. murowanie, tynkowanie, betonowanie, inne), zakresu ich wykonywania (tj. ich ilości) oraz wyszczególnienie rodzaju budowanych obiektów (np. budynek mieszkalny, garaż, szambo), dokumentacji projektowej zrealizowanych obiektów, wskazanie okresów realizacji poszczególnych robót budowlanych w celu przyjęcia wysokości niezbędnych wskaźników do kosztorysowania np. stawki godzinowej lub co najmniej szczegółowe udokumentowanie ilości przepracowanych godzin w poszczególnych latach od 2005 r. do 2008 r.

Nie ma stawek godzinowych dla murarza, czy pomocnika. O stawce godzinowej decyduje cena umowna. Urząd statystyczny nie prowadzi katalogu cen umownych.

(dowód: opinia biegłego do spraw budowlanych J. T. – k. 231-234, uzupełniająca opinia - k. 301-304, ustna opinia – nagranie 00:04:32-00:19:05 płyta k. 364)

Sąd zważył, co następuje:

Odpowiedzialność pozwanego wynika z ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego zawartego przez wymienionego pozwanego ze sprawcą zdarzenia R. R..

Zgodnie z art. 822 § 1 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (§ 4). Odpowiedzialność pozwanego, której w toku postępowania nie kwestionował wynika, zatem zarówno wprost z cytowanego przepisu art. 822 § 4 k.c., jak również z art. 34 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) i art. 36 cytowanej ustawy, który określa odpowiedzialność ubezpieczyciela w granicach odpowiedzialności posiadacza pojazdu mechanicznego.

Podstawę odpowiedzialności cywilnej pozwanego za skutki zdarzenia, które w postępowaniu karnym zostało zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 177 § 2 k.k., na skutek, którego mąż i ojciec powodów poniósł śmierć stanowią przepisy art. 436 k.c. w zw. z art. 435 k.c. Ustanawiają one odpowiedzialność posiadacza pojazdu mechanicznego wobec poszkodowanego ruchem tego pojazdu na zasadzie ryzyka przy uwzględnieniu przyczynowości, o której mowa, w art. 361 k.c. Związek przyczynowy między zdarzeniem, w którym uczestniczył M. M., a skutkiem w postaci jego śmierci jest oczywisty i wynika z ustaleń poczynionych w wyroku karnym.

W przedmiotowej sprawie sporna była wysokość kwoty zadośćuczynienia z tytułu krzywdy powodów, wysokość roszczenia o odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej na skutek śmierci ich męża i ojca oraz zasadność i wysokość z tytułu renty.

Zgodnie z art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 446 § 1 k.c., jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Krąg osób uprawnionych do zadośćuczynienia jest taki sam, jak w art. 446 § 3 k.c. i dotyczy najbliższych członków rodziny (Agnieszka Rzetecka – Gil, Kodeks cywilny. Komentarz, Lex; Adam Olejniczak w pod redakcją A. Kidyba Kodeks cywilny. Komentarz, Lex). Roszczenie najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę

na podstawie art. 446 § 4 k.c., które zmierza do zaspokojenia szkody niematerialnej, jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. (por. wyrok SN z dnia 21.10.2009 r., I PK 97/09, opublikowany Lex nr 558566) i obejmuje rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby (por. wyrok SN z dnia 3.12.2010 r., I PK 88/10, opublikowany Lex nr 737254).

Krzywda polega na ujemnych przeżyciach poszkodowanego związanych z cierpieniem fizycznym, psychicznym i/lub moralnym. Przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego ma na celu zrekompensować krzywdę za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 7 lipca 2009 r., II AKa 44/09, Lex nr 523973). Ustalenie wysokości zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. winno nastąpić według kryteriów branych pod uwagę przy zasądzeniu zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych (art. 23 i art. 24 w zw. z art. 448 k.c.), z uwzględnieniem jednak ciężaru gatunkowego naruszonego dobra (wyrok SA w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, niepubl.). Naruszenie prawa do życia w rodzinie stanowi bowiem dalece większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego niż w przypadku innych dóbr, a jej skutki rozciągają się na całe życie osób bliskich.

Okolicznością bezsporną było to, iż powódka jako żona i powód jako syn jest osobą najbliższą wobec zmarłego M. M..

Rozstrzygając w kwestii przyznania powodowi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, Sąd nie podzielił stanowiska pozwanego, że adekwatne jest zadośćuczynienie już wypłacone w postępowaniu przedsądowym.

Zmarły był dla powodów odpowiednio mężem i ojcem, z którym spędzili całe swoje życie (powód) i kilkanaście lat (powódka). Pozostawali z nim w bardzo bliskiej więzi emocjonalnej z uwagi na wspólne zamieszkiwanie, prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego, porady w trudnych sytuacjach życiowych. Był on ich jedynym żywicielem i gwarantował bezpieczeństwo i spokojne utrzymanie. Powódka miała wsparcie w mężu w podejmowaniu decyzji życiowych dotyczących dzieci, dzieliła się z nim własnymi problemami, a on zawsze ją wysłuchał. Natomiast powód dzielił z ojcem wspólne zainteresowania, razem jeździli na targi rolnicze. Ponadto wspólna praca małżonków w gospodarstwie rolnym i pomoc syna w tych pracach zbliżała ich. Z uwagi na powyższe nie ulega najmniejszej wątpliwości, że powodowie doznali z tytułu jego śmierci olbrzymich cierpień psychicznych, przejawiających się między innymi płaczem, smutkiem, przygnębieniem, poczuciem lęku, małomównością, brakiem ochoty do wychodzenia z domu. Powód przez 2 tygodnie po śmierci ojca nie chodził do szkoły, bał się wychodzić nawet na podwórko i spał z matką. Powódka nie korzystała z pomocy psychologicznej, ani psychiatrycznej, natomiast powód miał w szkole rozmowy z psychologiem, które pozwoliły mu przezwyciężyć strach przed opuszczaniem domu. Powódka jako kobieta wychowująca małoletniego powoda oraz córkę A. (zm. w maju 2009r.) nie miała możliwości samodzielnie prowadzić gospodarstwa rolnego, dlatego swoje udziały w gospodarstwie rolnym z pierwszego małżeństwa przekazała dzieciom, które pracując wydzierżawiły je. Natomiast wspólne gospodarstwo rolne wydzierżawiła i zlikwidowała hodowlę bydła oraz ograniczyła hodowlę trzody chlewnej. Powód musiał zrezygnować z planów budowy warsztatu samochodowego. Aktualnie powódka przekazała powodowi gospodarstwo rolne, które on zdecydował się prowadzić i rozwiązano umowę dzierżawy. Powód nie może liczyć na poradę ojca w zakresie sposobu wykonywania poszczególnych prac rolniczych, a w chwili jego śmierci mając 14 lat był zbyt młody, by się wszystkiego nauczyć. Co prawda powodowie mieszkają razem oraz wspólnie z drugim synem powódki, a więc wzajemnie się wspierali i nie żyli w osamotnieniu. To jednak śmierć poszkodowanego nie była jej jedynym traumatycznym przeżyciem, gdyż powódka po raz drugi została wdową, a ponadto wkrótce powodowie przeżyli samobójstwo A. M. (2).

Istotne jest przy tym to, że z uwagi na szczególny charakter więzi emocjonalnej istniejącej między dzieckiem i rodzicem oraz między małżonkami, odczuwany brak, z biegiem czasu, może ulec jedynie złagodzeniu, lecz - z natury rzeczy - nigdy nie zostanie całkowicie zniwelowany. O powolności pogodzenia się powodów ze skutkami nagłej śmierci świadczy okoliczność, że powodowie do dzisiaj wspominają M. M. i nie mogą się z nią pogodzić. Ponadto, z uwagi na młody wiek powoda 14 lat, śmierć ojca w wieku 47 lat jest szczególnie bolesna dla dziecka, a dodatkowy dyskomfort powoduje świadomość, że dziecko zmarłego musi żyć bez ojca, który był zdrowy i mógł liczyć jeszcze na co najmniej 25 lat jego życia, w czasie którego początkowo wspierał by ich finansowo i własną pracą, a następnie chociaż swoim

doświadczeniem życiowym. Natomiast powódka mogła oczekiwać, że jeszcze przez taki sam okres będą wspólnie mieszkać i wspierać się w życiu codziennym i będzie jej zapewniał utrzymanie.

Zważywszy powyższe, Sąd ocenił, że kwota 100.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną przez powódkę krzywdę z tytułu śmierci jej męża oraz kwota 120.000 zł z tytułu krzywdy powoda po śmierci ojca, jest kwotą odpowiednią do doznanych przez nich do tej pory oraz grożących w przyszłości cierpień psychicznych. Po uwzględnieniu wypłaconych przez pozwanego kwot po 25.000 zł na rzecz każdego z powodów Sąd zasądził kwotę 75.000 zł na rzecz powódki i 95.000 zł na rzecz powoda. (punkt 1a i 2a sentencji wyroku).

Sąd oddalił powództwo w zakresie przekraczającym zasądzone sumy uznając, że pozostała kwota żądanego zadośćuczynienia byłaby zbyt wygórowana i nie adekwatna do stopnia pokrzywdzenia powodów. (punkt 3 sentencji wyroku).

Rozstrzygając w przedmiocie zasądzenia odsetek ustawowych od przyznanej kwoty, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. uznał, że orzeczenie Sądu przyznające zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter rozstrzygnięcia deklaratoryjnego, a nie konstytutywnego. Zobowiązane do zapłaty roszczeń powodów ma charakter zobowiązań bezterminowych, toteż przekształcenie go w zobowiązanie terminowe może nastąpić w wyniku wezwania do spełnienia świadczenia skierowanego do dłużnika przez wierzyciela (pokrzywdzonego). Powodowie wnieśli o odsetki od dnia 12 czerwca 2009 r., natomiast wezwanie do zapłaty doręczono pozwanemu w dniu 11 maja 2009 r. Pozwany ma 30 – to dniowy termin wyznaczony ubezpieczycielowi na wyjaśnienie okoliczności sprawy (art. 14 ust 1 powyższej ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych ...). Z analizy akt szkody wynika, że powodowie brakujące dokumenty uzupełnili pismem doręczonym pozwanemu w dniu 6 sierpnia 2009 r., a pozwany przyznał zadośćuczynienie decyzją z dnia 24 lipca 2009 r., czym zakończył postępowanie likwidacyjne w tym zakresie. W związku z tym Sąd zasądził odsetki od dnia następnego po dacie decyzji pozwanego oddalając roszczenie za okres wcześniejszy.

Powodowie dochodzą odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w następującym zakresie: każdy z powodów kwoty 190.000 zł własnego roszczenia oraz kwot po 20.000 zł z tytułu roszczenia dziedzicznego po A. M. (2).

Co się tyczy zgłoszonego przez powodów żądania zapłaty odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej na skutek śmierci męża i ojca, to w pierwszym rzędzie podnieść należy, że przepis art. 446 § 3 k.c. odmiennie niż przed nowelizacją, jest dziś podstawą do kompensaty wyłącznie szkody majątkowej (por. Andrzej Śmieja [w:] System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań- część ogólna. Tom 6, pod redakcją Adama Olejniczaka, str.734; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, LEX nr 715515).

Swoje roszczenie w zakresie żądania zasądzenia kwot po 190.000zł. tytułem odszkodowania, powodowie oparli na treści art. 446 § 3 k.c. zgodnie z którym Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Pod pojęciem pogorszenia sytuacji życiowej należy rozumieć nie tylko pogorszenie obecnej sytuacji materialnej, ale także utratę realnej możliwości polepszenia warunków życia. Należy tu przytoczyć przykładowo sytuację śmierci osoby bliskiej, z którą związana była realizacja planów życiowych mających poprawić warunki materialne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1974 r., I CR 361/74, OSP 1975/9/204), jak również pogorszenie sytuacji życiowej w wyniku doznania silnego wstrząsu psychicznego na skutek tragicznej śmierci osoby najbliższej, co pociąga za sobą osłabienie aktywności życiowej, zmniejszenie zarobków i zwiększenie wydatków poniesionych na leczenie lub na pomoc innych osób (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1969 r., II CR 114/69, OSNCP 1970/7-8/129). Pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje tak szkody obecne, jak i przyszłe, które choć w pewnym stopniu dają się ocenić materialnie – vide niektóre czynności z zakresu opieki czy wzajemnej pomocy, gdzie dokładne określenie ich rozmiarów nie jest możliwe, stąd w grę wchodzi przyznanie przez Sąd „stosownego odszkodowania”.

Nie jest zasadny zarzut pozwanego, że przedmiotowe roszczenie nie podlega dziedziczeniu po śmierci córki i siostry A. M. (2). Bowiem roszczenie o odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 3 k.c. przechodzi na spadkobierców

uprawnionego, co wprost wynika z uchwały 7 sędziów SN – zasady prawnej z dnia 26 października 1970 r., III PZP 22/70, OSNC 1971/7-8/120).

Tym niemniej powodowie nie wykazali, że uprawnionej A. M. (2) przysługiwałoby dalsze świadczenie, z tytułu znacznego pogorszenia jej sytuacji życiowej, gdyż pozwany wypłacił jej kwotę 10.000 zł. Sąd uznał wypłacone odszkodowanie za odpowiednie, ponieważ uprawniona żyła wyłącznie przez 7 miesięcy po śmierci ojca, a więc tylko za ten okres można rozważać pogorszenie jej sytuacji życiowej. Utracone przez A. M. (2) dochody z tytułu pracy zawodowej zmarłego i z gospodarstwa rolnego przez ten okres nie przekroczyły wypłaconej jej kwoty.

W oparciu o analizę okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie Sąd doszedł do wniosku, że roszczenie powodów w zakresie żądania odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej na skutek śmierci odpowiednio ojca i męża jest słuszne, co do zasady, ale nie, co do wysokości. Powodowie w toku niniejszego postępowania wykazali, że ich aktualna sytuacja życiowa – w tym rodzinna i majątkowa, zmieniła się w stosunku do sytuacji, jaka istniała za życia M. M.. Nie jest zasadny zarzut pozwanego, że po śmierci męża powódka nadal mogła prowadzić gospodarstwo rolne, gdyż kobieta nie jest w stanie samodzielnie wykonać wszystkich prac w tak dużym gospodarstwie rolnym, jednocześnie wychowując małoletnie dzieci. Także zarzut pozwanego dotyczący rekompensaty utraconych dochodów majątkiem spadkowym w postaci sprzedaży gospodarstwa rolnego nie jest zasadny. Gospodarstwo to stanowi źródło utrzymania powodów, a więc nie można wymagać od nich jego sprzedaży. Ponadto w przypadku naturalnej śmierci M. M. po kilkudziesięciu latach powodowie także byłiby spadkobiercami poszkodowanego i uzyskaliby gospodarstwo rolne nie tracąc dochodów uzyskiwanych przez niego przez ten okres.

Poszkodowany przed zdarzeniem zamieszkiwał razem z powodami oraz wspólnie z nimi prowadził gospodarstwo domowe. Poszkodowany pracował dorywczo jako murarz i prowadził gospodarstwo rolne. Dochody z prac dorywczych nie zostały precyzyjnie wykazane, gdyż biegły miał zbyt mało precyzyjny materiał dowodowy, żeby dokonać wyczenia dochodów uzyskiwanych z tego tytułu. Sąd ustalił wysokość tych dochodów na podstawie art. 322 k.p.c. Powodowie wykazali, że poszkodowany pracując kilka godzin dziennie osiągał dochody ok. 1.000 zł miesięcznie. Sąd w okolicznościach sprawy uznał jednak, że należy odliczyć okres zimowy oraz co najmniej miesiąc na zasiewy i żniwa oraz inne prace w gospodarstwie rolnym i przyjął, że dochody te osiągał przez 8 miesięcy. Co prawda świadkowie wskazali, że poszkodowany zamiast wynagrodzenia za te prace uzyskiwał usługi rolnicze jak kombajnowanie zboża lub naprawy maszyn rolniczych, to jednak stanowiło to jego dochód, choć nie uzyskiwał środków finansowych, to jednocześnie nie ponosił kosztów niezbędnych prac w gospodarstwie rolnym. W związku z tym Sąd przyjął, że dochód z prac dorywczych wynosił ok. 8.000 zł rocznie. Natomiast dochód z gospodarstwa rolnego w okresie od 2004r. do 31.10.2008r. wyniósł kwotę 191.732 zł, co średnio stanowi kwotę 38.346 zł rocznie. Natomiast po śmierci męża powódka wydzierżawiła wspólne gospodarstwo rolne, a gospodarstwo z pierwszego małżeństwa przekazała dzieciom, zlikwidowała hodowlę bydła i ograniczyła hodowlę trzody chlewnej, co przełożyło się na spadek dochodów z gospodarstwa rolnego do kwoty 12.936 zł rocznie. Roczna utrata dochodów z gospodarstwa rolnego wynosi więc ok. 25.410 zł. (38.346 zł – 12.936 zł) Łącznie więc powodowie utracili dochody roczne w kwocie ok. 33.410 zł (dochody z gospodarstwa i z prac murarskich). Za życia M. M. z tych dochodów utrzymywała się czteroosobowa rodzina, więc roczne pogorszenie sytuacji życiowej każdego z powodów wynosiło ok. 8.350 zł. Zatem nie budzi żadnych wątpliwości w ocenie Sądu, iż śmierć ojca i męża powodów spowodowała obniżenie standardu życia rodziny na skutek utraty środków pieniężnych wnoszonych do wspólnego budżetu domowego przez poszkodowanego.

Poszkodowany w chwili śmierci miał 47 lat, był osobą zdrową, zdolną do pracy, posiadającym długoletnie doświadczenie zawodowe. Zatem oczywiście uzasadnione jest przyjęcie, że gdyby nie zdarzenie, poszkodowany mógłby nadal pracować przez wiele lat i uzyskiwać w tym czasie dochód, który pozwoliłby jego rodzinie na funkcjonowanie na poprzednim poziomie materialnym.

Sąd przy ustalaniu wysokości odszkodowania uwzględnił również cierpienie powodów związane ze stratą osoby bliskiej i związane z tym osłabienie ich aktywności życiowej oraz motywacji do przezwycięzania trudności życia codziennego, gdyż te zmiany w sferze ich dóbr niematerialnych rzutowały na ich sytuację materialną.

Podnieść też należy, że podstawą przyznania odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, a więc nie tylko obecnej sytuacji materialnej lecz także utrata realnej możliwości polepszenia warunków życia i realizacji planów życiowych. (por: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14.11.2013r., I ACa 697/13 LEX nr 1409246)

Tym samym należna powodom kwota odszkodowania winna stanowić kwoty po 80.000zł. Wobec uiszczenia z tego tytułu przez pozwany zakład ubezpieczeń kwot po 10.000 zł na rzecz każdego z powodów, należało zasądzić na rzecz każdego z powodów pozostałą kwotę po 70.000 zł. (punkt 1b i 2 b sentencji wyroku) Sąd oddalił powództwo w zakresie przekraczającym zasądzone sumy stwierdzając brak podstaw do przyznania wyższego odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powodów po śmierci M. M.. (punkt 3 sentencji wyroku)

O odsetkach ustawowych od przyznanego odszkodowania Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Powodowie wnieśli o odsetki od dnia 12 czerwca 2009r., natomiast wezwanie do zapłaty doręczono pozwanemu w dniu 11 maja 2009r. Pozwany ma 30 – to dniowy termin wyznaczony ubezpieczycielowi na wyjaśnienie okoliczności sprawy. Powodowie brakujące dokumenty uzupełnili pismem doręczonym pozwanemu w dniu 6 sierpnia 2009 r. Pozwany rozstrzygnął o odszkodowaniu decyzją z dnia 24 września 2009, czym zakończył postępowanie likwidacyjne w tym zakresie.

W ocenie Sądu pozwany zakład ubezpieczeń, co wykazała analiza akt szkody nie pozostawał w zwłoce. Powodowie uzupełnili braki w postaci dokumentów z prowadzonego gospodarstwa dopiero 6 sierpnia 2009r. i ich analiza pod względem rozliczeń finansowo – księgowych wymagała znacznego czasu. W związku z tym Sąd zasądził odsetki od dnia następnego po dacie decyzji ostatecznej, oddalając je za wcześniejszy okres.

Zasądzenie renty obligatoryjnej na podstawie art. 446 § 2 zd. 1 nie jest zależne od tego czy obowiązek alimentacyjny zmarłego był stwierdzony prawomocnym wyrokiem, ani od tego, czy zmarły obowiązek ten wypełniał. Renta na rzecz dziecka powinna być zasądzona do czasu uzyskania przez niego zdolności do pracy zarobkowej. Natomiast renta na rzecz małżonka wychowującego dzieci przysługuje do czasu usamodzielnienia się dzieci (por. Jacek Gudowski, Komentarz do art. 446 Kodeksu cywilnego, Lex).

Powódka wniosła o rentę w kwocie 1.000 zł miesięcznie, a powód w kwocie 700 zł miesięcznie. Należy podkreślić, że potrzeby powodów należy rozważyć w zakresie ich usprawiedliwionych potrzeb oraz w zakresie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego. Sąd oddalił w całości roszczenie o rentę powoda A. M. (1), ponieważ powód zgodnie z art. 6 k.c. nie udowodnił wysokości usprawiedliwionych potrzeb w okresie od 1 listopada 2008r. ponad kwoty świadczeń otrzymywanych z KRUS i od pozwanego. Powód na skutek śmierci ojca uzyskał świadczenie z tytułu renty rodzinnej w kwocie początkowo połowę z kwoty 568 zł oraz rentę od pozwanego w kwocie 300 zł miesięcznie. Natomiast po śmierci siostry uzyskał pełną rentę rodzinną w kwocie 600 zł miesięcznie, którą waloryzowano każdego roku, do kwoty 844,45 zł, którą uzyskiwał do sierpnia 2014 r. Natomiast od września 2014r. powód jest samodzielny, gdyż jest właścicielem gospodarstwa rolnego, z którego dochodów utrzymuje się i uzyskuje dodatkowe dochody z pracy jako mechanik samochodowy. Od września 2014r. powodowi renta nie przysługuje. Natomiast za wcześniejszy okres powodowi nie przysługuje renta, gdyż ojciec uzyskiwał dochody roczne w kwocie 46.346 zł pozwalające łożyć na utrzymanie powoda rocznie ok. 11.580 zł (czterooosobowa rodzina), a więc miesięcznie ok. 965 zł, którą zabezpieczały wypłacane świadczenia rentowe. Ponadto należy wziąć pod uwagę, że powód uzyskał już świadczenie z art. 446 § 3 k.c., które częściowo zrekompensowało powodowi utratę uprawnienia alimentacyjnego wobec ojca, co łącznie z dochodami uzyskiwanymi z renty rodzinnej i renty od pozwanego pozwala przyjąć, że pokrywały w całości obowiązek alimentacyjny wobec powoda.

Także roszczenie rentowe powódki podlega oddaleniu. Powódka miała zapewnione utrzymanie, gdyż utrzymywała się z dochodów z wydzierżawionego gospodarstwa rolnego, hodowli trzody chlewnej i dopłat bezpośrednich, a potrzeby dzieci były zaspokajane rentą rodzinną oraz rentą od pozwanego. Natomiast od września 2014r. uzyskała źródło utrzymania w postaci renty rodzinnej w kwocie 844 zł miesięcznie, a obecnie 880 zł miesięcznie, co zbiegło się z czasem usamodzielnienia się najmłodszego dziecka (powoda) co oznacza utratę uprawnień rentowych od pozwanego. Ponadto

zmarły mąż osiągał dochody pozwalające zaspokoić potrzeby powódki w kwocie ok. 965 zł miesięcznie, natomiast powódka uzyskiwała dochody z dzierżawy gospodarstwa rolnego w kwocie 12.936 zł rocznie, a zatem w kwocie ok. 1.080 zł miesięcznie, podczas gdy potrzeby syna zaspokajały świadczenia rentowe, a więc dochody z gospodarstwa mogła w całości przeznaczyć na własne utrzymanie.

Mając na uwadze, że powodów łączyło współuczestnictwo formalne o kosztach orzeczono odrębnie dla roszczeń każdego z nich, przy uwzględnieniu okoliczności, że powodowie uiścili część opłaty sądowej w kwocie po 1.000zł. każdy. W sprawach każdego z powodów, powodowie byli reprezentowani przez adwokata ustanowionego z urzędu. Pozwany zaś poniósł wydatki na wynagrodzenie radcy prawnego po 7217 zł. wobec każdego powoda. W toku postępowania powstały wydatki związane z opiniami biegłego z zakresu budownictwa i rolnictwa w łącznej wysokości 7.512,10 zł.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. stosując zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów. Pozwany przegrał sprawę w 30 % wobec powódki i 34 % wobec powoda, więc powinien ponieść koszty procesu w takim zakresie. Z tego tytułu na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu kwotę 19.480, 51 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych. Na powyższe koszty w zakresie przegranej części powództwa składają się: opłata od roszczenia powódki w kwocie 7.455 zł i od roszczenia powoda w kwocie 8.388 zł oraz wydatki na biegłych w kwocie 3.637,51 zł (po potrąceniu zaliczki). (punkt 4 sentencji wyroku)

Ponadto Sąd zasądził od pozwanego na rzecz adwokata A. S. kwotę 2.106 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu powódce i kwotę 2.448 zł z tytułu pomocy z urzędu powodowi w zakresie przegranego powództwa. Natomiast w zakresie, w którym powodowie przegrali powództwo Sąd zasądził na rzecz adwokata wynagrodzenie od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kaliszu w kwocie 6.199,20 zł (pomoc powódce) i kwotę 5.844,96 zł (pomoc powodowi). Wynagrodzenie pełnomocnika zostało obliczone wraz z VAT na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.) za każdego z powodów. (punkt 5 i 6 wyroku)

Uwzględniając przyznane powodom częściowe zwolnienie od kosztów sądowych, oraz charakter zgłoszonych roszczeń Sąd nie obciążył powodów kosztami sądowymi w części oddalającej powództwo (art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 102 k.p.c.) – punkt 8 wyroku.

Zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia powodów od obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego w części, w której przegrali powództwo. Z tego tytułu Sąd zasądził od powódki kwotę 5.051,90 zł (70 % z 7.217 zł) i kwotę 4.763,22 zł od powoda (66 % z 7.217 zł) - (art. 108 u.k.s.c.) – punkt 7 wyroku..

SSO Mirosława Marciniak